

Tarih: 15.04.2012

Sayı: 2012/5

“EN ZENGİNLER, EN YOKSULLARIN TÜRKİYE HARCAMA GÖRÜNÜMÜ”

“Yoksul, ayakkabı zengin araba peşinde”

Türkiye’deki 19 milyon ailenin en zengin yüzde 20’lik ve en yoksul yüzde 20’lik kesiminin yaptığı harcamalar ekonomideki büyük uçurumu ortaya koyuyor. En yoksul 3 milyon 761 bin aile yılda bir kez ayakkabı alırken, aynı sayıdaki zengin aile yedi ayakkabı alıyor. Yoksulların alabildiği araba sayısı yalnızca 377 olurken, zenginler 651 bin 144 araba alıyor.

İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası’nın “En Zenginler, En Yoksulların Türkiye Harcama Görünümü” raporuna göre tatil, sağlık ve sigorta harcamalarında da yoksul zenginin çok gerisinde. İSMMMO Başkanı Yahya Arıkan, “Türkiye’de vergi sistemi hanehalkı gelirlerine duyarlı olmadığından eşitsizlik aileleri yıpratıyor” diyor.

İSMMMO BASIN - İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası’nın “**En Zenginler, En Yoksulların Türkiye Harcama Görünümü**” adlı raporuna göre; Türkiye’de yoksulu gıda, barınma ve yakıt masrafı zorlarken, yüksek gelir grupları gıda yanında, araç alımına, kiraya, restoran ve cafelere kaynak ayırabiliyor. Eğitime, kültür ve eğlenceye para ayıramayan dar gelirli sigarasından ise vazgeçemiyor. Rapora göre ekonomide ortadirek olarak anılan kesim de yoksulluğa daha yakın durumda.

Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) resmi verileri ve saha anketlerinden yararlanılarak hazırlanan En Zenginler, En Yoksulların Türkiye Harcama Görünümü Raporu’nda Türkiye’de gelir düzeyi ile hane halklarının tüketim tercihleri arasındaki ilişkiyi detaylı bir biçimde ortaya konuluyor. En yoksul ve en zengin gelir grupları arasında kimi harcama kalemlerindeki devasa fark dikkat çekiyor.

Türkiye’de sayıları 18 milyon 808 bin 172 olan hanenin; en zengin 3 milyon 761 bin 634 hanesi ile en yoksul 3 milyon 761 bin 634 hanesinin harcama analizlerine göre; zenginın araba masrafı bile yoksulun gelirinden fazla durumda.

Rapora göre; en yoksul 3 milyon 761 bin hanehalkı 2010 yılında yıllık araç alımı harcaması ile toplamda sadece 377 adet araba alabilirken, en zengin 3 milyon 761 bin hanehalkı toplamda 651 bin 144 araba almış.

Zengin için gıda ile araç alımının payı ise neredeyse aynı. Rapora göre en zengin ve en yoksul kesim arasındaki farkın önemli oranda belirginleştiği diğer konular sigorta ve sosyal hizmetler alanında. En yoksul yüzde 20 risklere karşı kendini korumak amaçlı sigorta yaptıramazken, sosyal amaçlı hizmetler satın alamıyor. Rapordaki verilere göre; örneğin yıllık toplam sigorta poliçesi adedi en yoksul 3 milyon 761 bin hanehalkı için 2 bin 515 iken, en zengin 3 milyon 761 bin hanehalkı için toplamda 1 milyon 207 bin.

“En Zenginler, En Yoksulların Türkiye Harcama Görünümü” adlı rapordaki ayakkabı örneği de son derece çarpıcı. En yoksul haneler yılda yalnız bir çift ayakkabı alabilirken, en zengin aileler 7 çift ayakkabı alıyor.

Paket turlara katılan hanehalkı sayısı da, dar gelirli hanehalkları için son derece sınırlı. En yoksul yüzde 20 içinde paket turlara katılanların sayısı 18 bin ile sınırlı iken, bu en zengin yüzde 20 içinde 940 bine çıkıyor.

3.7 MİLYON EN YOKSUL VE EN ZENGİN AİLE 1 YILDA HANGİ ÜRÜNDEN NE KADAR ALDI?		
Ürün Adı	Yoksul Aileler	Zengin Aileler
Araba	377	651.144
Ayakkabı	3.747.000	26.079.000
Sigorta Poliçesi	2.515	1.207.000
Tatil Paketi	18.000	940.000

ARIKAN: VERGİLERE YENİ SİSTEM GEREKİYOR

İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (İSMMM) Başkanı Yahya Arıkan, adaletsiz vergi olarak adlandırılan ve gelirine bakılmaksızın herkesten

yaptığı harcamaya göre aynı oranda alınan dolaylı vergiler nedeniyle hanelerin arasındaki uçurumun giderek derinleştiğine dikkat çekiyor.

Türkiye’de vergi sisteminin hanehalklarının gelirlerine duyarlı olması gerektiğini vurgulayan Arıkan, dar gelirlilerin üzerindeki vergi yükünün hafifletilmesi için, vergi sisteminde kökten bir dönüşüme ihtiyaç olduğunu savunuyor. Arıkan, özellikle elektrik, doğalgaz gibi yakıtlar ve gıda harcamaları üzerindeki vergilerin indirilmesinin önemli bir etki yaratabileceğini anımsatarak şöyle konuşuyor: “Vergi sistemi, zaten zor durumda olan dar gelirlerinin üzerine basan değil, gelir dağılımını düzenleyici bir biçimde yapılandırılmalıdır. Bu anlamda hanehalkı gelire göre, harcama kalemleri dolaylı vergiler için temel alınmalıdır. Dar gelirlinin sık tükettiği ana ihtiyaçlar vergi dışı bırakılmalıdır.”

HARCAMA FARKI NE KADAR?

Rapora göre; halkın harcama yapısına bakıldığında en zengin yüzde 20’nin, en yoksul yüzde 20’ye göre gıda harcamalarına ayırdığı pay 2,8 kat, gerçek kira için ayırdığı pay 2,4 kat, elektrik, gaz ve diğer yakıtlarda 2,8 kat fazla iken, araç alımında bu fark 1729 kata ulaşıyor. En zengin dilim ile ortadirek arasında da araç alımı için ayrılan paylar arasında 38,7 kat fark bulunuyor.

Rapor’da incelen bir yıllık TÜİK dönem verilerine göre hanehalkları toplam 416 milyar TL tüketim harcaması yaparken, bunun 173 milyar TL’sini yani yüzde 42’sini en zengin yüzde 20’lik kesim yaptı. Buna karşın en yoksul yüzde 20’nin yaptığı harcama 30 milyar TL ve yüzde 7’lik pay ile sınırlı düzeyde gerçekleşti. Ortadirek ise harcama pastasından 69 milyar TL ile yüzde 17’lik pay aldı.

ZENGİN VE YOKSUL HARCAMASINDA ARADA KAÇ KAT FARK VAR?	
Ürün Grupları	Fark (Kat)
Eğlence ve Kültür	90
Konaklama Hizmetleri	94
Sosyal Hizmetler	108
Sigorta Hizmetleri	480
Araç Satın Alımı	1727

ZENGİN VE YOKSULDA FARKIN AZ OLDUĞU HARCAMALAR NELER?	
Ürün Grupları	Fark (Kat)
Kira	2.4
Elektrik, Gaz vd. Yakıtlar	2.8
Gıda	2.8
Sigara ve Tütün	3.4

En zengin ile en yoksul arasında harcamalar arasındaki farkın en az olduğu ürün grupları ise kira, gıda, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar. Bu ürün gruplarının zorunlu harcamalar olması dikkat çekici. Söz konusu fark gerçek kirada 2,4 kat, elektrik, gaz ve diğer yakıtlarda 2,8 kat, gıda harcamalarında 2,8 kat, izafi kirada 3,4 kat, sigara ve tütün tüketiminde ise 3,4 kat.

YOKSUL İÇKİDEN TAVİZ VERİYOR, TÜTÜNDEN VAZGEÇEMİYOR

İSMMMO raporuna göre; en yoksul yüzde 20 sigara ve tütünden vazgeçemiyor. En zengin ile en yoksul kesim arasında tütün ve sigara tüketimi açısından fark sadece 3,4 kat. Bu fark alkollü içeceklerde 14,1'e çıkıyor. Yoksul alkole yıllık sadece 8 TL ayırabilirken, tütün ve sigaraya 410 TL ayırıyor. Buna karşın en zengin kesimin yıllık alkollü içecek bütçesi 119 TL'de kalırken, sigara ve tütün bütçesi 1409 TL. Buna göre en zengin yüzde 20'nin sigara ve tütün masrafı, yoksullun yıllık gıda harcamasının yarısından fazla. Ortadirek alkollü içecek kullanımına ortalamadan daha fazla bir kaynak ayırırken, buna karşın sigara ve tütünde bu tutar ortalamasının altında.

ALKOL VE İÇKİYE BİR YILDA HARCANAN PARA NE KADAR?		
Ürün Grubu	Yoksul Aileler	Zengin Aileler
Alkollü İçecekler	8 TL	119 TL
Sigara ve Tütün	410 TL	1409 TL

ŞANS OYUNLARINA, SİNEMAYA, TİYATROYA, MAÇA PARA YOK

Rapora göre; dar gelirli, aylık sadece 93 kuruşunu şans oyunlarına, sinemaya, tiyatroya ya da maça ayırabiliyor. Yıllık olarak bu tutar 11 TL'yi buluyor. Bu

tutarla maça, sinemaya, tiyatroya gitmek mümkün değilken, yılda sadece 1 kere çeyrek bilet alma, ayda 1 kere sayısal loto ya da şans topu oynama imkanı var. Buna karşın en zengin yüzde 20, bu kalemler için yıllık 560 TL'lik bir bütçeye sahip. Ortadireğin bütçesi de son derece kısıtlı olarak sadece 74 lira. Buna göre en yoksul ve en zengin gelir grupları arasında söz konusu harcamalar arasında 50 kat fark var.

ŞANS OYUNLARI, SİNEMA, TİYATRO, MAÇA YILDA HARCANAN PARA	
Yoksullar 11 Lira	Zenginler 560 Lira